

že iz recipročnih motivov če ne iz prestižnih vzrokov, saj so vse dosedanje kongrese organizirali italijanski kolegi. S predvidenimi kongresi bi bila zajeta vsa najpomembnejša problematika iz zgodovine povezav, stikov in sodelovanja dežel na obeh straneh Jadranskega morja, a hkrati bi dozorevali pogoji za prehod na priprave za izdajo virov iz te tematike v obliki posebnega kodeksa (Codice diplomatico) z več serijami, ki mu pot pripravljajo prav ti kongresi. S tem bi se zelo koristno sodelovanje jugoslovanskih in italijanskih zgodovinarjev, ustvarjeno ob teh kongresih in v okviru dela italijansko-jugoslovanske komisije za zgodovino, razširilo tudi na področje edicij virov. Koristnih in daljnosežnih posledic — ne samo za zgodovinsko znanost — bodočih izdaj virov za zgodovino povezav dežel in ljudstev na obeh straneh Jadranskega morja menda ni treba posebej naštevati. Želeli bi le, da bi akcija čimpreje dala prve sadove.

Vsi referati IV. mednarodnega kongresa bodo izšli — po praksi prejšnjih kongresov² — v posebnem zborniku in postali tako dostopni znanstveni uporabi in kritiki.

Ferdo Gestrin

SEMINAR O VZGOJNI VLOGI MUZEJEV IN ZGODOVINSKIH SPOMENIKOV (Cardiff, od 14. do 19. aprila 1980)

Kot eden izmed dveh izbranih muzejskih delavcev iz Jugoslavije sem se udeležil seminarja o vzgojni vlogi muzejev in zgodovinskih spomenikov, ki je bil v glavnem mestu Walesa Cardiffu. Drugi udeleženec je bil kustos Marijan Susovski iz Zagreba. Seminarja se je udeležilo 76 prosvetnih in muzejskih delavcev, velika večina (58) jih je bila iz Velike Britanije, ostali pa iz zahodnoevropskih in skandinavskih držav, Kanade, Avstralije in Nove Zelandije. Preostali — socialistični in neuvrščeni svet sva predstavljala samo Jugoslovana, kar je bilo nedvomno veliko priznanje za našo državo. Povabil naju je British Concil, ki je tudi delno kril najine stroške seminarja.

Udeleženci smo bili na podlagi predhodno izraženih želja in v okvirih možnosti razdeljeni v delovne skupine, ki so proučevale vsaka svojo zgodovinsko lokacijo in imele nalogo izdelati zamisel njenega izkoriščanja v vzgojne namene, tako za učitelje, kot za učence in druge obiskovalce.

Teme delovnih skupin so bile zelo pestre in so segale od predzgodovinskega nahajališča preko ostankov rimskega mesta ter trdnjave do srednjeveških gradov, dvorcev iz 17. stoletja, pristaniškega in industrijskega področja 19. stoletja in do modernih muzejev iz 20. stoletja. Izrazil sem željo, da bi bil v skupini, ki je proučevala Waleski etnografski muzej, vendar so me dodelili v skupino, ki je raziskovala pristaniško predmestje Cardiffa Butetown.

Seminar sta skupaj organizirali britanski ministrstvi za prosveto in za varstvo okolja, kamor sodi tudi spomeniška služba. Vsaka skupina je imela dva mentorja, po enega z obeh področij. V naši skupini, ki je bila narodnostno zelo mešana, saj so bili v njej poleg Britancev tudi predstavniki Kanade, Norveške in Danske, sta bila mentorja inšpektor za zgodovinske spomenike gđc. Olwen Jenkins in šolski inšpektor g. Tom John. Pripravila sta nam zelo izčrpen prikaz zgodovine Butetowna kot tudi vso potrebno literaturo ter nam organizirala stike z ljudmi, ki so nam mogli dati potrebne podatke za predstavitev tega področja.

»Oče« Butetowna je bil markiz Bute, ki je na značilno angleški način svojo fevdalno posest v prvi polovici 19. stoletja spremenil v pristanišče in mestni predel. Pristanišče in Butetown sta svoj razcvet dolgovala izvozu waleskega premoga, prav tako pa je z njim povezan tudi njun padec, ki se je začel po drugi svetovni vojni in je tudi danes zelo občuten. Butetown se je iz razkošne četrti novih bogatašev ter pomorsko-trgovskih upravnih stavb postopoma spremenil v mornarski geto s prevladujočim črnskim prebivalstvom, ki se ga je prijelo znano in značilno ime »Tiger Bay« (Tigrov zaliv). Njegov južni del nudi danes zelo klavrn viden z razpadajočimi stavbami iz nekdanjih »sijajnih časov«, njegov severni del pa je moderna oblika geta s sicer sodobnimi stolpniciami in bloki, ki pa so tesno drug zraven drugega in tvorijo pravo betonsko džunglo.

² Momenti e problemi della storia delle due Sponde adriatiche. Atti del I° Congresso internazionale sulle relazioni fra le due Sponde adriatiche (Brindisi — Lecce — Taranto, 15—18 ottobre 1971) a cura di Pier Fausto Palumbo, Lecce (Centro di Studi Salentini) 1973; Le relazioni religiose e chiesastico-giurisdizionali. Atti del Congresso di Bari: 29—31 ottobre 1976, Roma (Centro di Studi sulla Storia e la civiltà adriatica) 1979; gradivo tretjega kongresa v Foggii v letu 1978 je že v tisku in bo izšlo po vsej verjetnosti še v letošnjem letu.

Dovolj značilen je podatek, da je edina moderna stavba v južnem predelu Butetowna Waleski pomorski in industrijski muzej. Poživitev tega predela so pričakovali od ustanovitve waleškega parlamenta, vendar je predlog o njem na referendumu propadel. Tako ni doživela svoje prenove izredno zanimiva stavba Premogovne borze, preostali objekti »industrijske arheologije«, kot jih označujejo Britanci (gre predvsem za dva zasuta pristaniška doka in za ustje starega, prav tako zasutega Clamorganshirskega kanala) pa grozi, da bo preko njih zgrajena mestna obvoznica.

Raziskovalne skupine so ob koncu seminarja v obliki razstav prikazale svoje zamisli, kako približati zgodovinske lokacije obiskovalcem, v prvi vrsti šolarjem in njihovim učiteljem. Pripravljene so bile zelo domiselno in skrbno. Običajno so vsebovale s fotografijami opremljene poti po področjih, naglaševale so najpomembnejše stavbe v njih ter zastavljale obiskovalcem značilna vprašanja. Raziskovalna skupina, ki sem ji pripadal, je izdelala več takih poti po Butetownu, pri čemer so nekatere naglaševale bolj upravne stavbe, druge stanovanjska področja, tretje pristaniške objekte. Sam sem hotel prikazati zgodovino šol na tem področju, vendar so bile zaradi velikonočnih praznikov zaprte, tako da sem na podlagi dosegljive literature orisal pestro etnično sestavo »Tiger Baya« do 1918. leta.

Razstave drugih skupin so bile podobno zasnovane. »Grajska« skupina si je zamislila zanimivo igro za otroke v slogu trenutno zelo popularnih »vojnih iger«. Skupini pod vodstvom dveh »sirov« bi tako na podlagi tlorisa »napadali« in »brnili« grad. Skupina, ki je obravnavala industrijsko revolucijo, si je zamislila življenje družine Jenkins (tipični waleški priimek) in ga skušala kar najverneje rekonstruirati, »etnografska« skupina pa je izdelala celo maketo stavbe, kjer bi obiskovalcem predstavljali in razlagali etnografsko gradivo.

Seminar je bil zamišljen izredno delavno, saj je bil ves čas, kar nismo delali na svoji zgodovinski lokaciji, namenjen skupnim predavanjem in priložnostnim razstavam ter ogledu Waleskega nacionalnega muzeja. Med drugim so nam posredovali zanimivo izkušnjo, kako približati šolarjem posamezno zgodovinsko obdobje. V povezavi med profesionalnimi in amaterskimi gledališkimi igralci ter spomeniško in prosvetno službo so rekonstruirali življenje na podeželskem dvorcu ob koncu 18. stoletja. Vanj so »naselili« plemiško družino Vanneck, jo opremili z vsem potrebnim inventarjem, tako originalnim kot z najboljšimi približki, potem pa v dogovoru s šolami omogočili skupinam učencev, da so za nekaj ur okusili, kakšno je bilo življenje služabnikov v tem času. Zamisel je zanimiva, verjetno predraga, nedvomno pa zelo enostranska.

Zanimivi so bili tudi izobraževalni filmi o srednjeveških gradovih in samostanih z »detektivskim« pristopom rekonstrukcije življenja v njih na podlagi natančnega proučevanja razvalin. V posebnem predavanju nam je voditeljica arhiva pripovedovala o svojih izkušnjah dela z mladimi in o tem, kako jih uči pravilne uporabe arhivskega gradiva.

Sam seminar, kot tudi izredno moderno zasnovani, urejeni in obiskani muzeji, ki sem si jih imel priliko ogledati, pričajo o veliki pozornosti, ki jo v Veliki Britaniji namenjajo svoji kulturno-zgodovinski dediščini. Zavzetost za te vrednote ne pade sama z neba, zato posvečajo veliko skrb vzgajanju mladine, da jih zna ceniti. Ob vsem tem človek nehote pomisli na naše razmere, ko dostikrat gledamo našo tovrstno dediščino kot nepotrebno breme, in ugotavlja, da bi bili podobni seminarji zelo potrebni tudi pri nas, da o britanskem odnosu do preteklosti niti ne govorimo.

Andrej Vovko